

De viering van de eerste dag van de week (deel 12)

Hoe vieren wij in de Protestantse gemeente van Bovensmilde de eredienst en waarom doen we het zo? Het is van tijd tot tijd goed die vraag te stellen en opnieuw de achtergrond van onze traditie en gewoontes en toe te lichten en zo nodig uit te leggen.

De vorige keer vertelde mijn collega over de verschillende vertalingen van de Bijbel en dat het belangrijk is om dicht bij wat er geschreven staat te blijven. Deze aflevering maakt een begin met 'wat lezen we eigenlijk? Wie bepaalt dat? En waarom?'

We weten dat in het Jodendom werd voorgeschreven dat alle boeken van de TeNaCh (Thora: de wet, Nevie'iem: de profeten en Ketoeviem: geschriften) in een cyclus van drie jaar werden voorgelezen in de synagoge. Jezus staat in deze traditie en vandaar dat de vroege kerk dit vanzelfsprekend heeft overgenomen. De traditie van een leesrooster bestaat dus al sinds de bijbelse tijd.

Ooit bestonden er in de kerken in Nederland drie leesroosters, die bijna identiek waren: het lutherse, het rooms-katholieke en het oud-katholieke. Ze waren alle gebaseerd op de oude gegevens, waarin jaarlijks dezelfde lezingen op dezelfde zondagen terugkwamen. Het evangelie gaf de toon aan, psalm en epistel (een van de brieven in het Nieuwe Testament) kwamen daar naast te staan. Maar als er jaarlijks telkens weer dezelfde lezingen uit de bijbel op het rooster staan, dan komen andere teksten nooit aan bod. Mede daarom wilden de 'calvinisten' in Nederland (Herv. Kerk en de Geref. Kerken) geen roosters. Calvijn koos voor een doorgaande lezing van de bijbel. Het werd evenwel steeds meer de dominee die bepaalde waar het aanstaande zondag over moest gaan, al bleef men daarbij wel rekening houden met het kerkelijk jaar. Zo kon de hele bijbel aan bod komen.

Ongetwijfeld herkennen velen van u dit ook in het lezen uit de bijbel na het eten. Men begon vooraan, in Genesis om na anderhalf jaar (of later) te eindigen met Openbaring.

(Waarbij sommige stukken niet om door te komen waren of te verschrikkelijk voor woorden,- maar dit terzijde -). Sinds de bijbel niet meer alleen in het Latijn was maar ook in de moedertaal moest je natuurlijk ook kennismaken met alle teksten en niet slechts met een gedeelte. Dit klonk natuurlijk heel mooi, maar in de praktijk viel het nogal eens tegen. Bepaalde Bijbelgedeelten kwamen heel vaak, andere nooit aan bod. Als alleen de dominee bepaalt waar het zondags in de kerk over gaat dan bestaat het risico van 'eigen stokpaardjes'. Overigens was er wel een soort leesrooster in de zogenaamde middagdiensten: de leerdiensten waar gepreekt werd uit de Heidelberger Catechismus. Maar strikt genomen was dit geen eredienst met lezing uit het Woord.

Zo rond 1970, ontdekten dominees en gemeenteleden bij hun lutherse en katholieke burens de waarde van het klassieke leesrooster. (Begin jaren 60: 2e Vaticaans concilie, de tijd van de liturgische beweging, ontstaan van een oecumenische beweging in de kerken).

Naast dit jaarlijkse leesrooster werden ook liederen voorgeschreven. Dit maakte nieuwsgierig. Kunnen wij dat niet ook invoeren? Zo ontstond een sterke beweging, in verschillende kerken tegelijk, die streefde naar invoering van het klassieke rooster.

Men ging lezen volgens 'De Adem van het Jaar'. De liturgische kleuren, de namen van de zondagen, alles werd uit de buurkerken overgenomen.

Terugkijkend was de tijd er blijkbaar rijp voor dat zoveel van oorsprong Hervormde en Gereformeerde kerken met sterke nadruk op het Woord zich nu gingen openstellen voor andere symbolen en rituelen. Echter juist op dat moment stapte de rooms-katholieke kerk over op een driejaarlijks rooster, één jaar voor Matteüs, één voor Marcus, één voor Lucas. Johannes kwam daarnaast elk jaar voornamelijk rond Pasen aan bod. Iedere zondag zou ook het Oude Testament gelezen worden.

Wat dit alles betekende voor de beweging die net op gang was gekomen, daar leest u de volgende keer verder over....

ds. Diète Kits